

فصل دوازدهم

روشهای ارزیابی موجودی کالا

هدفهای رفتاری: پس از مطالعه این فصل از فرآگیر انتظار می‌رود، قادر باشد:

- ۱- منظور از ارزیابی موجودی کالا و مراحل آن را شرح دهد.
- ۲- اقلامی را که جزو موجودی آخر دوره محسوب می‌شود برشمارد.
- ۳- موجودی کالا را به روش اولین صادره از اولین واردہ، اولین صادره از آخرین واردہ، میانگین موزون و شناسایی ویژه ارزیابی کند.
- ۴- ارزیابی موجودی کالا را به روشهای برآورده انجام دهد.

۱-۱۲ مقدمه

در فصل گذشته با چگونگی تهیه صورتهای مالی در مؤسسات بازرگانی آشنا شدید. برای محاسبه سود خالص یک مؤسسه بازرگانی، تعیین مبلغ موجودی کالا در پایان دوره مالی ضرورت دارد زیرا از آن در محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته استفاده می‌شود. تعیین بهای تمام شده موجودی کالا در پایان دوره «ارزیابی موجودی کالا» نامیده می‌شود. در این فصل با اهمیت و چگونگی ارزیابی موجودی کالا آشنا خواهید شد.

۲-۱۲ اهمیت ارزیابی موجودی کالا

در واحدهای بازرگانی، موجودی کالا بخش قابل توجهی از داراییها را تشکیل می‌دهد و اندازه‌گیری و ارزیابی آن در مقاسه با سایر داراییها از پیچیدگی بیشتری برخوردار است. از این رو حسابداران باید به منظور تهیه گزارش‌های مالی با استفاده از نظام حسابداری مناسبی، اطلاعات مربوط به موجودی کالا را ثبت و نگهداری کنند. علاوه بر این در مؤسسات بازرگانی موجودی کالا از جمله اقلامی است که مستقیماً در هر دو صورتحساب ترازنامه و سود و زیان اثر می‌گذارد. موجودی کالا در ترازنامه به عنوان یک دارایی نوشته می‌شود و در صورتحساب سود و زیان برای محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته استفاده می‌گردد. بنابراین ارزیابی موجودی کالا در حسابداری اهمیت زیادی دارد.

۳-۱۲ مراحل ارزیابی موجودی کالا

ارزیابی (تعیین بهای تمام شده) موجودی کالای پایان دوره در دو مرحله انجام می‌شود: تعیین مقدار واقعی موجودیها و تعیین بهای تمام شده هر واحد از موجودیها.

۱-۲-۳ تعیین مقدار واقعی موجودی کالا: در پیشتر واحدهای بازرگانی در روزهای پایانی دوره مالی، مقدار واقعی انواع موجودی کالا که متعلق به واحد تجاری است با استفاده از روش منظم و دقیقی از راه شمارش، توزین و سایر روشهای اندازه‌گیری مشخص می‌شود که به این کار اصطلاحاً «انبارگردانی» یا «موجودی برداری عینی» گفته می‌شود.

انبارگردانی عبارت است از :

تعیین مقدار واقعی موجودی کالای متعلق به یک مؤسسه در یک زمان معین.

نکته قابل توجه در مرحله تعیین مقدار واقعی موجودیها این است که در زمان انبارگردانی (موجودی برداری) کلیه موجودیهایی که در مالکیت واحد تجاری میباشند، صرف نظر از محل نگاهداری، باید در موجودی کالای پایان دوره، شمارش و منظور شوند. بنابراین اقلام زیر جزء موجودی کالای پایان دوره منظور خواهند شد :

□ موجودیهایی که در پایان دوره مالی در فروشگاه یا انبار واحد تجاری باقی مانده است.

□ موجودیهایی که نزد شعبه‌ها یا نمایندگیهای واحد تجاری نگهداری میشود.

□ موجودیهایی که به عنوان امانت، نزد افراد یا مؤسسه‌های دیگر باقی مانده است (کالای امانی نزد دیگران).

□ کالاهایی که خریداری شده‌اند و در حساب «خرید کالا» ثبت شده‌اند اعم از اینکه به مؤسسه رسیده یا نرسیده باشند. (کالای در راه)

۱۲-۳-۲ تعیین بهای تمام شده هر واحد از موجودیها: در این مرحله بهای تمام شده هر یک از اقلام موجودی کالا مشخص میگردد و سپس از حاصل ضرب مقدار واقعی موجودیها در بهای آنها، ارزش هر یک از اقلام موجودی کالا بدست میآید. در عمل به دلیل گردش زیاد موجودی کالا و تغییر قیمت خرید آنها، حسابداران برای انجام این مرحله با مشکلاتی مواجه هستند که قیمت گذاری هر یک از اقلام موجودی کالا را مشکل میسازد. بدیهی است اگر یک مؤسسه بازرگانی در ابتدای دوره هیچ‌گونه موجودی کالایی نداشته باشد و در طی سال فقط یک بار کالایی را به بهای مشخص خریداری نماید و طی سال فقط بخشی از کالاهای خریداری شده را به فروش برساند در این صورت محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره و بهای تمام شده کالای فروش رفته بسیار ساده خواهد بود.

قدر مسلم آن است که در دنیای واقعی، بندرت مورد یاد شده روی می‌دهد زیرا :

۱- موجودی کالا از جمله داراییهای فعلی، پر تحرک و با گردش زیاد می‌باشد و معمولاً مقدار کالای خریداری شده و فروخته شده طی سال برابر نیست. به این دلیل مقدار واقعی موجودی کالا در پایان سال در حال افزایش یا کاهش است.

۲- با گذشت زمان، قیمت کالاهای نیز دستخوش تغییر و نوسان می‌باشد و به بیان دیگر در اکثر کشورها ثبات قیمت‌ها وجود ندارد. بنابراین هر محموله کالای خریداری شده ممکن است قیمت متفاوتی از قیمت خریدهای قبلی داشته باشد. مشکلی که در این گونه موارد حسابداران با آن روپرتو می‌شوند این است که کدام یک از قیمت‌های خرید مربوط به بهای تمام شده موجودی پایان دوره (کالای فروش نرفته) و کدام یک مربوط به بهای تمام شده کالای فروش رفته می‌باشد؟ برای حل این مسئله، جامعه حسابداران فرضها یا روش‌هایی را درباره گردش بهای تمام شده (جریان هزینه‌ها)^۱ مطرح می‌نمایند. در زیر به معرفی این روش‌های پذیرفته شده می‌پردازم.

مثال ۱: فروشگاه لوازم خانگی اطمینان در اول سال فعالیت خود (سال ۸. ۱۳)، تعداد ۲۰ دستگاه تلویزیون رنگی به بهای هر واحد ۲۰۰۰،۰۰۰ ریال خریداری کرده است. در صورتی که در طول سال از این تعداد ۱۵ دستگاه به فروش رسیده باشد و ۵ دستگاه در پایان سال در فروشگاه باقی مانده باشد محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره و بهای تمام شده کالای فروش رفته به سهولت به شرح زیر انجام خواهد شد :

بهای تمام شده هر واحد . تعداد واحدهای موجودی کالا در پایان دوره = بهای تمام شده موجودی کالا در پایان دوره

۱- Cost flow این اصطلاح در مقابل گردش فیزیکی و جریان عینی کالا به کار گرفته می‌شود و فقط بیانگر گردش هزینه‌های کالا می‌باشد. بدین معنی که بهای تمام شده کالای فروش رفته و موجودی کالای پایان دوره مربوط به کدام قیمت‌های خرید می‌باشند.

$$\text{بهای تمام شده موجودی کالا در پایان دوره} = 5 \times 2,000,000 = 10,000,000$$

بهای تمام شده هر واحد \times تعداد واحدهای کالای فروش رفته = بهای تمام شده کالای فروش رفته

$$\text{بهای تمام شده کالای فروش رفته} = 15 \times 2,000,000 = 30,000,000$$

۱۲-۴ روش‌های ارزیابی موجودی کالا در سیستم ادواری

روش‌های ارزیابی موجودی کالا در سیستم ادواری به شرح زیر است :

۱- روش اولین صادره از اولین وارد

۲- روش اولین صادره از آخرین وارد (مجاز نیست)

۳- روش میانگین موزون

۱-۴-۱ روش اولین صادره از اولین وارد: در این روش فرض می‌شود که گردش بهای تمام شده به گونه‌ای است که قدیمی‌ترین کالاهای خریداری شده، قبل از سایر کالاهای فروش می‌رسد (هزینه می‌شود) و به عبارت دیگر بهای تمام شده کالای فروش رفته از قیمت‌های خرید قدیمی محاسبه می‌شود. بدیهی است مبلغ موجودی پایان دوره در روش اولین صادره از اولین وارد از جدیدترین یا آخرین قیمت‌های خرید طی دوره می‌باشد.

مثال ۲ : اطلاعات زیر از گردش یک نوع کفش ورزشی طی سال ۹۳ در فروشگاه ورزشی برنا در دست است :

شرح	مقدار - واحد	قیمت واحد (ریال)	مبلغ
موجودی کالای اول دوره	۱۰۰	۸۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰
خرید اول به تاریخ ۲/۴	۵	۹۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰
خرید دوم به تاریخ ۵/۲	۵	۱۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
خرید سوم به تاریخ ۸/۷	۵	۱۲۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰
خرید چهارم به تاریخ ۱۲/۱	۵	۱۳۰,۰۰۰	۶,۵۰۰,۰۰۰
کالای آماده برای فروش	۳۰۰		۳۰,۰۰۰,۰۰۰
- موجودی کالا در پایان دوره	(۱۲۰)		
کالای فروش رفته	۱۸۰		

همانگونه که ملاحظه می‌کنید طی دوره مالی ۱۸۰ واحد به فروش رسیده و ۱۲۰ واحد باقی‌مانده است و در پایان دوره مالی جزء موجودیها می‌باشد.

بنابراین ارزش ۱۲۰ واحد موجودی کالای پایان دوره با استفاده از روش اولین وارد به شرح زیر محاسبه می‌گردد :

۵ واحد از خرید چهارم (هر واحد ۱۳۰,۰۰۰ ریال)	۶,۵۰۰,۰۰۰ ریال
۵ واحد از خرید سوم (هر واحد ۱۲۰,۰۰۰ ریال)	۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۲ واحد از خرید دوم (هر واحد ۱۰۰,۰۰۰ ریال)	۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۱۲۰ واحد موجودی کالای پایان دوره	۱۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال

۱- مخفف FIFO که موسوم به فایفو (First In, First Out) می‌باشد.

در جدول ۱-۳ گردش بهای تمام شده در روش اولین صادره از اولین واردہ که به نوعی بیانگر ارتباط بین ارزش موجودی کالای پایان دوره و بهای تمام شده کالای فروش رفته طی دوره می‌باشد، به تفصیل نشان داده شده است :

موجودی کالای ابتدا دوره ۱/۱	کالای آماده برای فروش	بهای تمام شده کالای فروش رفته
۱۰۰ واحد هر واحد ۸۰,۰۰۰ ریال	۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۵۰ واحد هر واحد ۹۰,۰۰۰ ریال	۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال
۵۰ واحد هر واحد ۱۰۰,۰۰۰ ریال	۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۵۰ واحد هر واحد ۱۲۰,۰۰۰ ریال	۶,۵۰۰,۰۰۰ ریال
۱۲۰/۱ خرید چهارم	۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۱۲۰/۲ خرید دوم	۶,۵۰۰,۰۰۰ ریال
۱۲۰/۴ خرید اوّل	۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال
۱۰۰/۱ موجودی کالای پایان دوره	۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۱۰۰/۲	۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال
۱۰۰/۴	۱۵,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال هر واحد ۱۰۰,۰۰۰ ریال هزار هشتاد و پنجمین زینیان

جدول ۱-۳ گردش بهای تمام شده در روش اولین صادره از اولین واردہ

۱۲-۴ روش اولین صادره از آخرین واردہ^۱ : در این روش فرض می‌شود که گردش بهای تمام شده مبتنی است بر اینکه آخرین و جدیدترین کالای خریداری شده قبل از سایر کالاهای فروش می‌رسد و بنابراین بهای تمام شده موجودی پایان دوره در این روش بر مبنای قیمت‌های خرید قدیمی محاسبه می‌شود. با توجه به اطلاعات مثال ۲، محاسبه ارزش موجودی پایان دوره

۱- مخفف Last In, First Out (LIFO) می‌باشد.

در روش اولین صادره از آخرین واردہ به شرح زیر می باشد :

۱۰۰ واحد از موجودی اول دوره (هر واحد ۸۰,۰۰۰ ریال)

۲۰ واحد از خرید اول (هر واحد ۹۰,۰۰۰ ریال)

۹۰,۰۰۰,۰۰۰

۹۰,۰۰۰,۰۰۰

۱۲۰ واحد ارزش موجودی پایان دوره

در جدول ۳-۲، گردش بهای تمام شده در روش اولین صادره از آخرین واردہ نشان داده شده است.

موجودی کالای پایان دوره

۸,۰۰۰,۰۰۰	ریال
۱,۸۰۰,۰۰۰	ریال
۹,۸۰۰,۰۰۰	

کالای آماده برای فروش

۸,۰۰۰,۰۰۰	ریال
۴,۵۰۰,۰۰۰	ریال
۴,۵۰۰,۰۰۰	

موجودی کالای
ابتدا دوره ۱/۱

۱۰۰ واحد
هر واحد ۸۰,۰۰۰ ریال

خرید اول - ۲/۴

۵۰ واحد
هر واحد ۹۰,۰۰۰ ریال

خرید دوم - ۵/۲

۵۰ واحد
هر واحد ۱۰۰,۰۰۰ ریال

خرید سوم - ۸/۷

۵۰ واحد
هر واحد ۱۲۰,۰۰۰ ریال

خرید چهارم - ۱۲/۱

۵۰ واحد
هر واحد ۱۳۰,۰۰۰ ریال

بهای تمام شده کالای
فروش رفته

۲,۷۰۰,۰۰۰ ریال

۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۲۰,۲۰۰,۰۰۰ ریال

هر واحد ۹۰,۰۰۰ ریال

جدول ۳-۲ گردش بهای تمام شده در روش اولین صادره از آخرین واردہ

۱۲-۴-۳ روش میانگین موزون: در این روش فرض می شود که گردش بهای تمام شده به گونه ای است که کالای

فروش رفته ترکیبی از قیمت های خرید قدیمی و خریدهای جدید می باشد. بنابراین آنچه که به عنوان موجودی کالای پایان دوره باقی مانده نیز از قیمت های خرید قدیمی و جدید متأثر می شود.

در روش میانگین موزون بهای هر واحد کالا از تقسیم بهای تمام شده کالای آماده برای فروش بر تعداد کالای آماده برای

فروش بدست می‌آید. یعنی :

$$\frac{\text{بهای تمام شده کالای آماده برای فروش}}{\text{مقدار کالای آماده برای فروش}} = \frac{\text{بهای میانگین موزون هر واحد}}{\text{}}$$

با توجه به مثال ۲ بهای میانگین هر واحد کالا به شرح زیر محاسبه می‌شود :

$$\text{ریال } \frac{۳۰,۰۰۰,۰۰۰}{۳۰} = ۱۰۰,۰۰۰ = \text{بهای میانگین موزون هر واحد}$$

بنابراین محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره، از حاصل ضرب تعداد موجودی پایان دوره در بهای میانگین

موزون هر واحد عبارتست از :

$$= \text{بهای تمام شده موجودی کالا در پایان دوره} = ۱۲۰ \times ۱۰۰,۰۰۰ = ۱۲,۰۰۰,۰۰۰$$

۵- برآورد موجودیها

در برخی واحدهای تجاری، مدیران برای تصمیم‌گیری صحیح و بهنگام و درست به اطلاعات مالی ماهانه یا سه ماهه نیاز دارند. بدین منظور، محاسبه بهای تمام شده موجودی کالا ضرورت می‌یابد. از سوی دیگر شمارش واقعی و ارزیابی موجودی کالا در هر زمان مستلزم صرف وقت و هزینه زیاد است و بدین لحاظ اکثر واحدهای تجاری فقط سالی یک بار و در پایان دوره مالی انبارگردانی انجام می‌دهند.

از این رو واحدهای تجاری برای تهیه صورتهای مالی ماهانه یا سه ماهه، از مبالغ برآورده ارزش موجودی کالا (در پایان ماه یا سه ماهه) استفاده می‌کنند.

۶- روش‌های برآورده ارزش موجودی کالا

دو روش برآورده ارزش موجودی کالا عبارتند از :

۱- روش سود ناخالص

۲- روش قیمت‌های خرده فروشی

۱-۶ روش سود ناخالص: روش سود ناخالص، روش ساده و سریع برای برآوردهای موجودی است که از طریق آن بدون موجودی برداری واقعی و صرفاً با استفاده از اطلاعات موجود در دفاتر حسابداری می‌توان ارزش برآورده موجودی را محاسبه کرد. در این روش فرض بر این است که نسبت (درصد) سود ناخالص به فروش خالص واحد تجاری از یک دوره به دوره دیگر بکسان می‌باشد. هنگامی که درصد سود ناخالص به فروش خالص مشخص باشد مبلغ فروش خالص را می‌توان به دو جزء زیر تفکیک کرد :

۱- سود ناخالص

۲- قیمت تمام شده کالای فروش رفته

برای مثال اگر قیمت فروش خالص را ۱۰۰% درنظر بگیریم در صورتی که سود ناخالص ۴۰% فروش خالص باشد بهای تمام شده کالای فروش رفته به فروش خالص معادل $(۱۰۰\% - ۴۰\%)$ خواهد بود.

هنگامی که درصد سود ناخالص به فروش خالص مشخص باشد با انجام مراحل زیر می‌توان ارزش موجودی کالا در پایان دوره را برآورد کرد.

۱- مشخص کردن بهای تمام شده کالای آماده برای فروش با استفاده از حسابهای موجودی کالای ابتدای دوره، خرید، هزینه حمل خرید و تخفیفات نقدی خرید.

۲- برآوردهای تمام شده کالای فروش رفته از طریق حاصل ضرب فروش خالص در نسبت (درصد) بهای تمام شده کالای فروش رفته به فروش خالص.

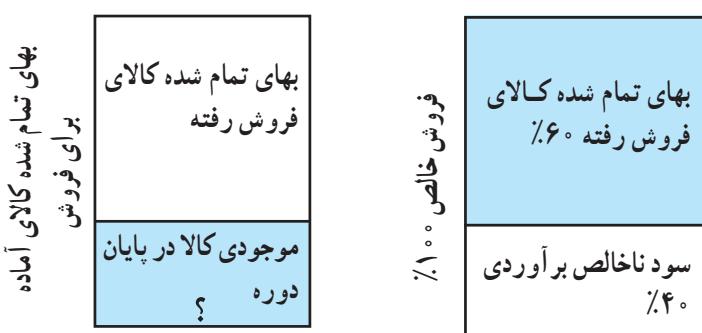
۳- بهای تمام شده کالای فروش رفته را از بهای تمام شده کالای آماده برای فروش کسر می‌کنیم تا ارزش برآورده موجودی کالای پایان دوره مشخص گردد.

در نمودار زیر دو مرحله بالا نشان داده شده است.

برآورده موجودی کالا در روش سود ناخالص

مرحله دوم

مرحله اول

مثال ۳: اطلاعات مربوط به دوچرخه مدل کوهستان در دوچرخه فروشی البرز برای سال ۹۳. به شرح زیر در دست است :

فروش خالص	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
موجودی کالای اول سال	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
بهای تمام شده کالای خریداری شده طی سال	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
نسبت برآورده سود ناخالص به فروش	۴۰ درصد

محاسبه موجودی کالای پایان سال ۹۳ با استفاده از روش سود ناخالص به شرح زیر خواهد بود :

موجودی کالای اول دوره	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
بهای تمام شده کالای خریداری شده	<u>۲۰,۰۰۰,۰۰۰</u>
بهای تمام شده کالای آماده برای فروش	<u>۷۰,۰۰۰,۰۰۰</u>
فروش خالص	<u>۳۰,۰۰۰,۰۰۰</u>
کسر می شود : سود ناخالص برآورده	(۳۰,۰۰۰,۰۰۰ × ۴۰٪)

<u>۱۸,۰۰۰,۰۰۰</u>	بهای تمام شده کالای فروش رفته (برآورده)
<u>۵۲,۰۰۰,۰۰۰</u>	موجودی کالای پایان دوره (برآورده)

بهای تمام شده کالای فروش رفته ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال	بهای تمام شده کالای فروش رفته ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال (۶۰%)
موجودی کالای پایان دوره ۵۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال	سود ناخالص برآورده ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال (۴۰%)

روش سود ناخالص علاوه بر برآورد موجودی کالای پایان دوره جهت انعکاس در صورتهای مالی ماهانه یا فصلی، برای تخمین موجودی کالای از بین رفته در اثر حوادثی همچون آتشسوزی، سرقت، سیل و زلزله نیز قابل استفاده است.

۱۲-۶ روش قیمت‌های خرده فروشی: روش قیمت‌های خرده فروشی^۱ بیشتر از سوی واحدهای خرده فروشی و فروشگاههای بزرگ و زنجیرهای که دارای کالاهای گوناگون می‌باشند بکار گرفته می‌شود. برای استفاده از روش قیمت‌های خرده فروشی اسناد و مدارک واحد تجاری باید به گونه‌ای ثبت شوند که اطلاعات مربوط به موجودی کالای ابتدای دوره و خریدهای طی دوره بر حسب قیمت‌های تمام شده و همچنین قیمت‌های خرده فروشی قابل دسترسی باشد.

چنانچه علاوه بر اطلاعات یاد شده فروش خالص دوره نیز مشخص گردد می‌توانیم موجودی کالای پایان دوره را برآورد نماییم. مراحل برآورد بهای تمام شده موجودی پایان دوره در روش قیمت‌های خرده فروشی به شرح زیر می‌باشد :

- ۱) کالای آمده برای فروش بر حسب بهای تمام شده (طبق دفاتر حسابداری) و نیز قیمت‌های خرده فروشی محاسبه می‌گردد.
- ۲) نسبت بهای تمام شده به قیمت‌های خرده فروشی را با استفاده از اطلاعات بند (۱) محاسبه می‌کنیم.
- ۳) فروش خالص را از کالای آمده برای فروش بر حسب قیمت‌های خرده فروشی کسر می‌نماییم تا موجودی پایان دوره بر حسب قیمت‌های خرده فروشی بدست آید.
- ۴) از حاصل ضرب نسبت محاسبه شده در قسمت (۲) در موجودی پایان دوره بر حسب قیمت‌های خرده فروشی، بهای تمام شده موجودیهای پایان دوره برآورد می‌گردد.

مثال ۴: اطلاعات زیر مربوط به یکی از اقلام مواد شوینده فروشگاه نظیف طی سال ۹۱۳ در دست است :

قیمت خرده فروشی	قیمت تمام شده	موجودی کالای اول دوره
۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۲۲,۳۲۰,۰۰۰	بهای تمام شده کالای خریداری شده
۶۴,۰۰۰,۰۰۰	۳۹,۶۸۰,۰۰۰	فروش خالص
۷۰,۰۰۰,۰۰۰		

۱- منظور از قیمت‌های خرده فروشی، همان قیمت‌های فروش بر مبنای بر حسب کالاهای در فروشگاهها می‌باشد.

برآوردهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره، با استفاده از روش قیمت‌های خرده فروشی به شرح زیر انجام

می‌گیرد :

قیمت خرده فروشی	قیمت تمام شده	
۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۲۲,۳۲۰,۰۰۰	موجودی کالای اول دوره
۶۴,۰۰۰,۰۰۰	۳۹,۶۸۰,۰۰۰	بهای تمام شده کالای خریداری شده طی دوره
۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	<u>۶۲,۰۰۰,۰۰۰</u>	
:		
۷۰,۰۰۰,۰۰۰		نسبت بهای تمام شده به قیمت خرده فروشی : $\frac{۶۲,۰۰۰,۰۰۰}{۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰} = \% ۶۲$
<u>۳۰,۰۰۰,۰۰۰</u>		
<u>۱۸,۶۰۰,۰۰۰</u>	<u>(۳۰,۰۰۰,۰۰۰) . \% ۶۲</u>	کسر می‌شود : فروش خالص به قیمت خرده فروشی موجودی کالای پایان دوره به قیمت خرده فروشی موجودی کالا در پایان دوره به قیمت تمام شده (برآورده)

پرسشها

- ۱- منظور از ارزیابی موجودی کالا چیست؟
- ۲- چرا ارزیابی موجودی کالا، نسبت به سایر داراییها، پیچیدگی بیشتری دارد؟ تشریح نمایید.
- ۳- مراحل ارزیابی موجودی کالای پایان دوره را نام ببرید و آنها را تشریح کنید.
- ۴- روش‌های ارزیابی موجودی کالا را برد، آنها را تشریح نمایید.
- ۵- روش‌های برآورده ارزیابی موجودی کالای پایان دوره را نام برد، آنها را بیان نمایید.
- ۶- تحت چه شرایطی استفاده از روش سود ناخالص نتایج قابل اعتمادی بدست می‌دهد؟
- ۷- چه اقلامی را می‌توان جزء موجودی کالای پایان دوره یک مؤسسه بازرگانی محسوب کرد؟

پرسش‌های چهار گزینه‌ای

- ۱- کدام یک از اقلام زیر جزء بهای تمام شده کالای خریداری شده به شمار نمی‌آید؟
 - الف) قیمت فاکتور کالای خریداری شده
 - ج) هزینه بیمه کالای خریداری شده
 - ب) هزینه حمل کالا به فروشگاه
 - د) هزینه حمل کالای فروخته شده
- ۲- در دوران افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، کدام یک از روش‌های ارزیابی سود کمتری را نشان می‌دهد؟
 - الف) اولین صادره از اولین وارد
 - ج) اولین صادره از آخرین وارد
 - ب) میانگین موزون
 - د) الف و ب

۳- در کدامیک از روش‌های ارزیابی زیر، بهای تمام شده کالای فروش رفته همیشه تحت تأثیر قیمت کالا در اول دوره و نیز بهای تمام شده کالای خریداری شده طی دوره قرار می‌گیرد؟

- الف) روش اولین صادره از اولین واردہ ج) روش میانگین موزون
ب) روش اولین صادره از آخرین واردہ د) الف و ب

۴- در کدامیک از روش‌های ارزیابی موجودی کالا، بهای تمام شده کالای فروش رفته مربوط به آخرین خریدها می‌باشد؟

- الف) روش اولین صادره از اولین واردہ ج) روش خرده فروشی
ب) روش میانگین موزون د) روش اولین صادره از آخرین واردہ

۵- کدامیک از روش‌های ارزیابی زیر برآورده می‌باشد؟

- الف) روش میانگین موزون ج) روش اولین صادره از اولین واردہ
ب) روش قیمت‌های خرده‌فروشی د) روش اولین صادره از آخرین واردہ

۶- در کدامیک از روش‌های ارزیابی موجودی کالا، بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره از قیمت آخرین خریدها می‌باشد؟

- الف) روش اولین صادره از اولین واردہ ج) روش میانگین موزون
ب) روش خرده فروشی د) روش اولین صادره از آخرین واردہ

۷- اگر بر اثر اشتباه موجودی کالای پایان دوره یک واحد تجاری ۴۰۰,۰۰۰ ریال بیشتر ارزیابی شده باشد کدامیک از عبارتها زیر نادرست است؟

- الف) سود ناخالص ۴۰۰,۰۰۰ ریال بیشتر نشان داده می‌شود.
ب) سود ناخالص ۴۰۰,۰۰۰ ریال کمتر نشان داده می‌شود.

- ج) بهای تمام شده کالای فروش رفته ۴۰۰,۰۰۰ ریال کمتر نشان داده می‌شود.
د) موجودی کالای پایان دوره در ترازنامه ۴۰۰,۰۰۰ ریال بیشتر نشان داده می‌شود.

۸- کدامیک از موارد زیر نباید در موجودی واقعی پایان دوره یک واحد تجاری منظور گردد؟

- الف) کالاهای موجود در انبار ج) کالاهای موجود در شعبه
ب) کالاهای امانی نزد دیگران د) کالاهای فروخته شده

۹- اطلاعات زیر از یک نوع کنسرو در فروشگاه سحر طی آبان ماه سال ۹۱۳ در دست است:

بهای واحد (ریال)	تعداد — عدد	موجودی کالای ابتدای ماه
۱۱۰۰	۹۰۰	موجودی کالای ابتدای ماه
۱۲۰۰	۱۳۰۰	خرید مورخ ۸/۱۰
۱۳۰۰	۵۰۰	خرید مورخ ۸/۲۰

با فرض اینکه در ۹/۸/۳۰، ۱۳. ۹/۱۰۰۰ عدد کنسرو در فروشگاه موجود باشد مبلغ موجودی مزبور با

استفاده از روش اولین صادره از اولین واردہ برابر است با :

- الف) ۱,۳۰۰,۰۰۰ ج) ۱,۲۰۰,۰۰۰
ب) ۱,۰۰۰,۰۰۰ د) ۱,۲۵۰,۰۰۰

۱۰- با استفاده از اطلاعات مثال قبل، ارزش موجودی پایان آبان ماه با استفاده از روش اولین صادره از آخرين واردہ برابر است با :

ج) ۱,۲۰۰,۰۰۰	الف) ۱,۳۰۰,۰۰۰
د) ۱,۱۱۰,۰۰۰	ب) ۱,۲۵۰,۰۰۰

تمرینها

۱- اطلاعات زیر مربوط به نوعی لاستیک دوچرخه از فروشگاه احمدی طی سال ۹۳ در دست است :

موجودی در اول سال	۲۰۰ حلقه	به بهای هر حلقه ۱۵,۰۰۰ ریال
خرید	۱۳۰ حلقه	به بهای هر حلقه ۱۸,۰۰۰ ریال
موجودی در پایان سال	۴۰۰ حلقه	
مطلوب است:		

۱- محاسبه بهای تمام شده کالا در پایان سال ۹۳ با فرض استفاده از روش اولین صادره از اوّلین واردہ

۲- محاسبه بهای تمام شده کالا در پایان سال ۹۳ با فرض استفاده از روش اولین صادره از آخرين واردہ

۳- محاسبه بهای تمام شده کالا در پایان سال ۹۳ با فرض استفاده از روش میانگین موزون

۲- اطلاعات زیر مربوط به نوعی لامپ در فروشگاه لوازم الکتریکی درخشنان برای سال ۹۳ در دست

است :

تاریخ	شرح	تعداد - واحد	بهای تمام شده هر واحد (ریال)
۱ فوریه	موجودی اوّل سال	۵۰	۱۸۰۰
۲۵ اردیبهشت	خرید	۷۵	۲۰۰۰
۳۱ تیر	خرید	۳۵	۲۲۰۰
۲۵ آبان	خرید	۶۰	۲۴۰۰
۳ بهمن	خرید	۴۰	۲۵۰۰

چنانچه در تاریخ ۲۹ اسفند ۹۳ موجودی پایان سال ۹۳ واحد باشد.

مطلوب است:

۱- محاسبه ارزش موجودی پایان سال، به روش اولین صادره از اوّلین واردہ

۲- محاسبه ارزش موجودی پایان سال، به روش اولین صادره از آخرين واردہ

۳- محاسبه ارزش موجودی پایان سال به روش میانگین موزون

۳- اطلاعات زیر مربوط به یک قلم دارو در داروخانه شفاطی آبان ماه سال ۹۱۳۰ در دست است :

قیمت تمام شده هر واحد (ریال)	تعداد - واحد	شرح
------------------------------	--------------	-----

۷۰۰	۳۰۰	موجودی ابتدای ماه
۷۲۰	۵۰۰	

خریدها :

۷۵۰	۸۰۰	اول
-----	-----	-----

۷۸۰	۱۰۰۰	دوم
-----	------	-----

۸۰۰	۶۰۰	سوم
-----	-----	-----

۸۲۰	۲۵۰	چهارم
-----	-----	-------

طبق شمارش انجام شده موجودی پایان ماه ۱۲۰۰ عدد می باشد.

مطلوب است:

۱- محاسبه ارزش موجودی کالای پایان ماه به روش اولین صادره از اولین وارد

۲- محاسبه ارزش موجودی کالای پایان ماه به روش اولین صادره از آخرین وارد

۳- محاسبه ارزش موجودی کالای پایان ماه به روش میانگین موزون

۴- اطلاعات زیر مربوط به نوعی پوشак در فروشگاه سجادی برای سال ۹۱۳۰ می باشد.

فروش خالص	۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال
-----------	-----------------

موجودی ابتدای دوره	۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال
--------------------	----------------

بهای تمام شده کالای خریداری شده	۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال
---------------------------------	-----------------

چنانچه سود ناخالص ۳۰ درصد فروش خالص باشد.

مطلوب است:

محاسبه موجودی کالای پایان سال ۹۱۳۰ :

۵- اطلاعات زیر مربوط به یکی از اقلام موجودی فروشگاه زنجیره‌ای ایران برای سال ۹۱۳۰ در دست

است :

قیمت خرده فروشی	قیمت تمام شده
-----------------	---------------

۱۲,۲۵۰,۰۰۰	۹,۸۰۰,۰۰۰ موجودی ابتدای سال
------------	-----------------------------

۱۲,۷۵۰,۰۰۰	۱۰,۲۰۰,۰۰۰ خرید طی سال
------------	------------------------

۲۰,۰۰۰,۰۰۰	فروش طی سال
------------	-------------

مطلوب است:

برآورد بهای تمام شده موجودی پایان سال، با استفاده از روش قیمت‌های خرده فروشی.

۱- اطلاعات زیر مربوط به یک نوع قندان در فروشگاه یوسفی می‌باشد.

تاریخ	شرح	تعداد	بهای تمام شده هر واحد (ریال)
۱ فروردین	موجودی ابتدای ماه	۱۱۰	۸۰۰۰
۳ فروردین	خرید	۲۵	۸۲۰۰
۵ فروردین	فروش	۶	
۱۱ فروردین	خرید	۵	۸۳۰۰
۱۵ فروردین	فروش	۷۵	
۲۲ فروردین	خرید	۴۵	۸۵۰۰
۲۸ فروردین	فروش	۹	
۳۱ فروردین	خرید	۲۰	۸۸۰۰

مطلوب است:

- ۱- محاسبه تعداد موجودی پایان ماه
- ۲- محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای پایان ماه با استفاده از روش اوّلین صادره از اوّلین واردہ
- ۳- محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته طی ماه با استفاده از روش اوّلین صادره از اوّلین واردہ
- ۲- اطلاعات زیر از موجودی کالای ابتدای دوره، خریدها و فروشهای طی سه ماهه ابتدای سال ۹۳ در فروشگاه ادیب در دست است :

شرح	تعداد - واحد	قیمت هر واحد (ریال)
موجودی کالای ابتدای دوره	۲,۰۰۰	۵۷۰
خرید اوّل (۱/۴)	۱۳,۰۰۰	۵۸۰
(۱/۲۸) خرید دوم	۱۲,۰۰۰	۶۱۰
(۲/۱۵) خرید سوم	۹,۰۰۰	۶۲۵
(۳/۲۵) خرید چهارم	۷,۰۰۰	۶۳۰
(۳/۳۰) خرید پنجم	۸,۰۰۰	۶۵۰

با فرض اینکه طی سه ماهه فوق، ۴۰,۰۰۰ واحد کالا به فروش رسیده باشد.

مطلوب است:

- ۱- محاسبه تعداد موجودی کالای پایان سه ماهه

۲- محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره تحت هریک از روش‌های زیر:

الف) اوّلین صادره از آخرین وارده

ب) اوّلین صادره از اوّلین وارده

ج) میانگین موزون

۳- اطلاعات زیر مربوط به یک نوع مادهٔ شوینده در فروشگاه نظیف برای سال ۹۱۳ می‌باشد:

شرح	قیمت تمام شده	قیمت خرده‌فروشی
موجودی کالای اول دوره	۲,۹۷۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰
خرید طی سال	۲۷,۳۴۰,۰۰۰	۴۴,۰۰۰,۰۰۰
برگشت از خرید طی سال	۱,۵۸۴,۰۰۰	۲,۴۰۰,۰۰۰
هزینه حمل	۱,۷۰۰,۰۰۰	_____
فروش	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰

مطلوب است:

محاسبه ارزش برآورده موجودی کالای پایان سال با استفاده از روش قیمت‌های خرده‌فروشی

۴- اطلاعات زیر از مدارک و دفاتر حسابداری مؤسسه بازرگانی «شفاف» که به خرید و فروش نوعی تلویزیون

می‌پردازد در تاریخ ۹/۱۱/۲۵ ۹۱۳ در دست است:

موجودی کالای اول دوره ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال

خرید تا تاریخ ۹/۱۱/۲۵ ۱۳. ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال

خالص فروش تا تاریخ ۹/۱۱/۲۵ ۱۳. ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

مؤسسه بازرگانی شفاف در تاریخ ۹/۱۱/۲۵ ۹۱۳ دچار آتش‌سوزی گردیده و کلیه موجودیهای مؤسسه از بین رفته است. چنانچه نسبت سود ناخالص به فروش ۴۰ درصد باشد.

مطلوب است:

محاسبه ارزش برآورده موجودیهای از بین رفته

۵- اطلاعات زیر مربوط به نوعی توپ ورزشی در فروشگاه «پوریای ولی» طی شش ماهه ابتدای سال ۹۱۳ می‌باشد:

تاریخ	شرح	تعداد - عدد	قیمت هر عدد (ریال)
۱۳. ۹/۱/۱	موجودی اول دوره	۲۰ :	۵۰,۰۰۰
۱/۲۰	خرید	۱۵ :	۵۲,۰۰۰
۱/۲۸	فروش	۴۰ :	۵۴,۰۰۰
۲/۱۵	خرید	۸۰ :	۵۸,۰۰۰
			۶۲,۰۰۰
			۶۰,۰۰۰

۶۴,۰۰۰	۳۰	خرید	۳/۲۰
۷۰,۰۰۰	۶۰	فروش	۴/۱۲
۶۶,۰۰۰	۲۰	خرید	۴/۲۹
۷۸,۰۰۰	۳۵	فروش	۵/۳۰
۷۰,۰۰۰	۴۰	خرید	۶/۲۰
۷۲,۰۰۰	۱۵	خرید	۶/۳۱

مطلوب است:

- ۱- محاسبه تعداد موجودی کالای پایان دوره
- ۲- محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره با استفاده از روش اوّلین صادره از آخرین واردہ
- ۳- تنظیم صورت سود و زیان دوره شش ماهه با فرض اینکه هزینه‌های عملیاتی دوره شش ماهه به شرح زیر

باشد :

هزینه آب، برق و تلفن	۳۰,۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات فروشگاه	۶۰,۰۰۰ ریال
هزینه تبلیغات	۱۰۰,۰۰۰ ریال